

NEKAZARITZA ETA ELIKADURA EKOLOGIKOA

«Elikadura bezalako gai serio batean botere publikoen erantzukizunak handiagoa beharko luke»

genikoen inguruan, ez dakit hori administrazioaren akatsa den, ala besterik gabe informazioa ez dagoelako eskuragarri gertatzen den. Kontsumitzailearen ikuspuntutik, bistan da eskubidea duela arto bat transgenikoa den ala ez jakiteko, baina ez hori bakarrik: herritarrok eskubidea daukagu jakiteko edozein produkturen ekoizpenean transgenikoak erabili diren ala ez. Trazabilitatea bermatuta egotea eta informazioa gardena izatea herritarren eskubidea da. Botere publikoek gauzak hobetu beharko dituzte egoera hori konpontzeko eta informazio gardena herritarroi emateko. Kontsumitzaile gisa, nire susmoa da informazio hori ez daukadala eskura.

Transgenikoen auzian, zientzia aurretik doala esango zenuke edota zientzialariak laborategiko mikroskopioaren ikuspegitik ateratzen ez direla uste duzu?

Eztabaida zientifikoarekin batera, nire ustez beharrezkoa da eztabaida etikoa ere planteatzea. Hori beste arlo batzuetan egiten da, baina, elikadurarekin lotutako ikerkuntzan, gizakion osasunarekin horrenbestearaino lotutako gaia izanda ere, eztabaida etikoa ez da planteatzen. Teknologia jakin batzuen zabalkundearekin hasi baino lehen, ezinbestekoa izan beharko litzateke azterketa garden, inpartzial eta objektiboak egitea. Transgenikoen kasuan, hori ez da egiten ari.

«Naturala», «amamarena», «jasangarriagoa», «bertokoa»... tankerako aipamenak gero eta ohikoagoak dira saltokietako apaletan. Araudirik ezta jarraipenik ez duten, eta gehienetan fundamentu gutxi daukaten aipamenon aurrean, kontsumitzailea babestuta dagoela esango zenuke?

Botere publikoek badute erantzukizun bat publizitatearen arloan. Esango nuke, kasu askotan,

Herritarren ize-nean administrazioari kontuak eskatzea da arartekoaren betebeharra. Mundu osoan zehar existitzen diren *ombudsman* edo herritarren eskubideen defendatzaileen bertsio euskalduna da. Azken hamar urteotan, Iñigo Lamarca Iturbe izan da EAEko arartekoa. Abokatua formazioz, zuzenbide konstituzionaleko irakaslea izandakoa da EHUn, baita euskara irakaslea ere AEKn. Eskubide sozialen aldeko ekin-tzailea gaztetatik, ararteko lez egingo duen azkeneko hilabetean berarekin solasalditxo bat egiteko aukera izan dugu.

Zein da arartekoaren lana baldintzatzen duen testuingurua?

Arartekoaren funtzionamendua erabat lotuta dago momentuan indarrean den ordenamendu juridikoarekin. Hau da, guk erreklamazioak aztertzen ditugu, ikusteko botere publikoek ezarritako politiken ondorioz giza eskubideen urraketarik gertatu den ala ez. Baina hori guztiori ordenamendu juridikoaren barruan egin behar dugu. Interpretatzea dezakegu lege bat giza eskubideen aurkakoa dela, baina aldaketaren bat lortzeko oso ondo oinarritu behar dugu kasua, eta hori egiteko dokumentazio landua eskura izatea ezinbestekoa da. Ez dezagun ahaztu arartekoaren adierazpenak ez direla lotesleak. Horregatik, zenbat eta informazio gehiago eman kasuari buruz, hobe. Herritarrek arartekoarengana jotzen dutenean zerbait erreklamatzera, gaia, hein batean behintzat, landua ekartzeko eskatzen diegu.

Elikadurarekin lotutako zein arlotan heldu zaizkizu kexa gehien? Emaizta positiboak izan dituzu?

Elikadurarekin zerikusi zuzena duten kexarik ez dugu apenas

izan. Duela gutxi sartu zitzaigun kexa bat aipatuko dut: eskoletako jantokietan sortzen diren soberakinak aprobetxatzeko, alegia, behar gorrian daudenei helarazteko, eskaria egin zigun elkarte batek. Gestioak egin genituen administrazioaren aurrean, baina lehen unean behintzat, osasun kontrolei buruzko zenbait arau medio, ez zen posible izan zentzuzkoa zen eskari hori gauzatzea. Nekazaritza eta abeltzaintza arloetan jaso izan dugu kexarik ekoizpenarekin eta banaketarako baimenekin zerikusia duten gorabeherengatik. Jatorri izena delakoarekin lotutako kexarik ere izan dugu.

Nekazaritza eta abeltzaintza ekologikoan jarduten diren baserritarrek nahi baino sarriago ikusten dituzte arriskuan beren lursailak; albokoak pestizidak erabiltzen dituelako, bat-batean administrazioak berak botatako intsektizida-uria datorrelako...

Nekazaritza eredu ekologikoarentzat lekurik ez dagoela ere entzunak gara. Arartekoaren ustez, nor legoke joko kanpo?

Herriar bezala, nire ustez kezagarria da hainbeste produktu erabili beharra, izan nekazartzan, izan lorezaintzan, izan basoen kudeaketan... Esango nuke produktuon erabilerak zalan-tzan jartzen duela bai ingurumenaren osasuna bai gizakiona ere.

Transgenikoak dira elikadurarekin lotutako gai polemikoenetarikoa. European oposizioa handia izanda ere (herrialde askotan ekoizpena debekatuta dago), merkaturatzean epelago jokatu da, eta dagoeneko gizakion elikaduran txertatuta daude, ekoizpen konbentzionaletik datozen abereetariko asko transgenikoekin elikatzen direlako. Herritarren eskubideak babestuta daude?

Argi dagoena da herritarrek ez duela informazio nahikoa trans-

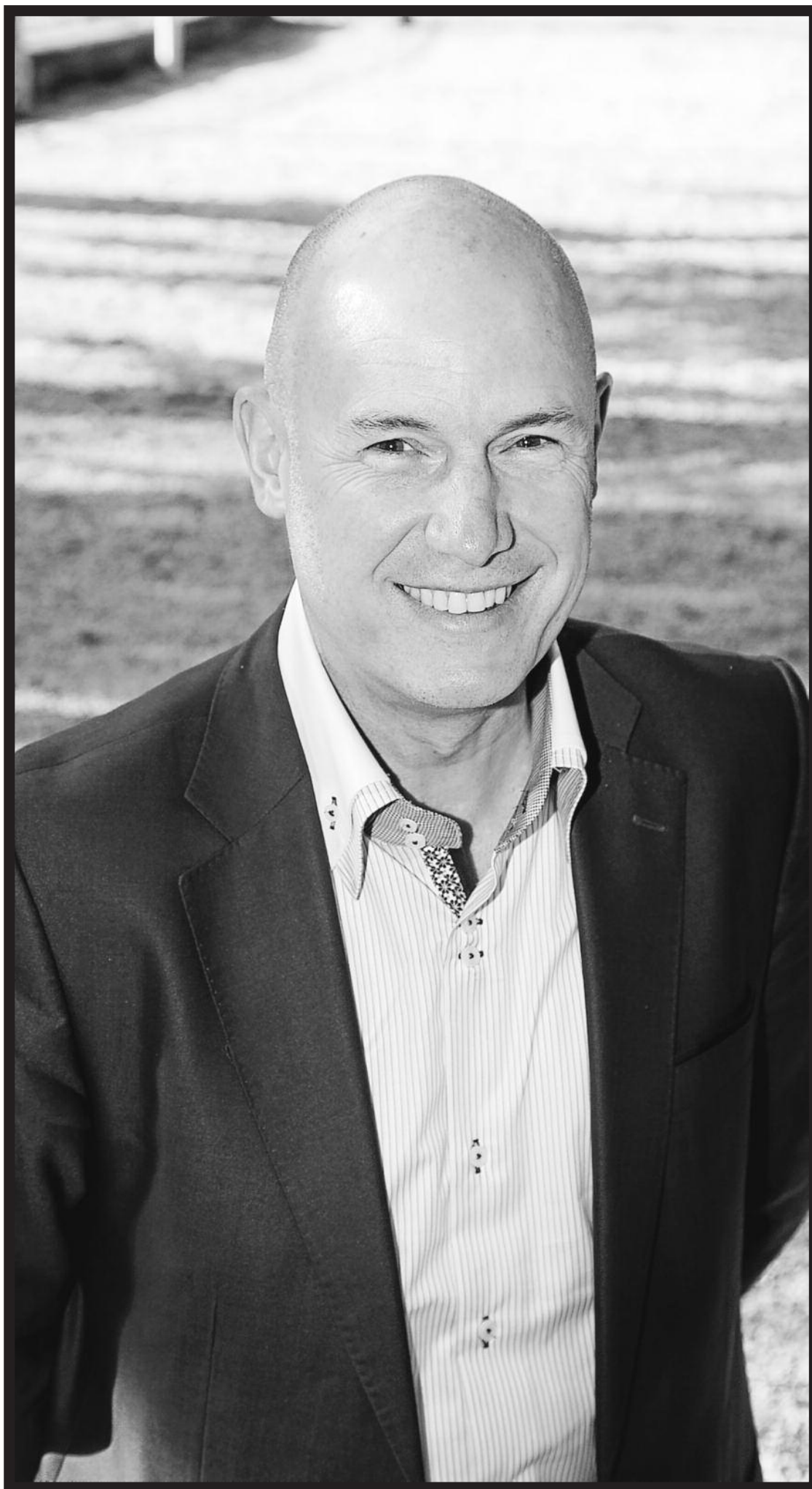
IÑIGO LAMARCA ITURBE

EAE-KO ARARTEKOA

Administrazioaren parean herritarrek babestea da arartekoaren eginbeharra.

Elikadurari dagokionez, iristen al dira kexak? Ba al da ardurarik horren inguruan?

Iñigo Lamacaren ustez, behar baino gutxiago. Eta erakundeek ere gaia serioago hartu beharko luketela uste du.

ARARTEKOA

direna baino askoz zorrotzagoak izan beharko luketela. Kontsumitzaileak ez daude babestuta publizitatearen aurrean. Elikadura bezalako gai serio batean botere publikoen erantzukizuna are handiagoa da. Esan bezala, informazio zehatza izan behar dute herritarrek. Nire ustez publizitatean zenbait muga jarri beharko lirateke. Argi dago publizitatearen helburua produktu jakin bat saltzea dela, baina hori egitea ez da zilegi produktu horrek helarazten duen informazioa zuzena ez bada.

Elikagai konbentzionalak seguruak direla ez dugu guk zalantzan jarriko, baina badirudi kontsumitzaileak baieztapen horrekin konformatu beharra duela, nahiz eta apenas informaziozirik badaukagun elikagaien ekoizpenean zein eraldaketan erabiltzen diren prozedurez. Elikagai ekologiko osasuntsuak eskura izateak eskubide bat izan beharko luke, ezta?

Bai, argi eta garbi. Ez nuke nahi errepikakorra izatea, baina auzi honen oinarrian ere informazio eskubidea dago. Herritarrek jakin behar dituzte produktuen ezaugarriak, nola ekoiztuak izan diren... Produktu ekologikoek aukera hori ematen dute. Nik aldarrikatzen dut eskubide hori izan behar dugula. Gero eta nabarmenagoa da elikadurak osasunean zein haurren garapen fisiko eta psikologikoan daukan eragina. Hori jakinda, botere publikoek bermatu beharko lukete elikadura ekologikoa guztion esku egotea. Berdintasunaren arloan ere honek eskatzen du hausnarketa sakon bat, azken finean, elikadura egoki bat giza eskubideetan garrantzitsuenetarikoa baita.

Gurasoentzat, eskolan beraien seme-alabek jaten dutenaren inguruan erabakitze gaitasunik ez izatea arrazoi nahikoa izan liteke arartekoarengana jotzeko?

Oinarri nahiko izango luke azterketa abiatzeko. Inoiz ez digute planteatu, gaiaren inguruan izan dugun kexa bakarra botatzen

den eta beste behar batzuk asetzeko erabiltzen ez den janariari buruzkoa izan baita. Bestela, eza gutzen dudaneraino, jantokia sare publikoko eskola ume guztiek ziurtatuta duten zerbitzua da, botere publikoen berme guztiekin. Eskolan, behintzat, nutrizio irizpideek ezarritako proteina, zuntz, gantz eta azukre kopuruak ziurtatuta dituzte umeek. Baina, transgenikoen kasua berriz ekarrita, hor gaiak beste norabide bat hartzen du. Kaltegarriak izan daitezke? Zalantzak hor daude. Hortaz, sortzen den hurrengo galdera da, neska mutilen hazkuntza egokia bermatzeko, zein elikagai izango lirateke egokienak? Ez naiz ari umeek jaso behar duten proteina edota gantz kopuruaz, baizik eta elikagaien beraien kalitateaz. Zeintzuk dira hobetsi beharko genituzkeen elikagaiak? Herritarrok informazioa eskuratzeko eskubidea daukagu. Elikadurarena oso gai garrantzitsua da, nabaria da dagoeneko gaixotasun asko elikadurarekin lotuta daudela; horregatik jarri behar da elikagaien kalitateari buruzko eztabaida mahai gainean. Zein da hobetsi beharreko kalitate maila? Auzia ongi dokumentatu eta oinarritu beharko litzateke, baina nik uste arartekoak hartuko lukeela. Nik, behintzat, hartuko nuke.

Hamar urte pasatxoko ibilbidean, elikadurarekin lotutako proposamenik egin al duzu?

Egiari zor, elikaduraren gaian ez dugu apenas proposamenik egin, ez dugulako erreklamaziorik jaso. Egin dizkidazuen planteamenduak entzun eta gero, ordea, herritar gisa gaia aztertzei asmoa piztu zait. Nire ondorengoari ere planteamenduok utziko dizkiot. Etorkizunera begira, arartekoaren instituzioa indartu egin beharko da, besteak beste, elikadurarekin lotutako hainbat gai inportante lantzeko gaitasuna izateko. Indartzea aipatzen dudanean ez naiz soilik baliabide gehiago izateaz ari, elikaduraren inguruan lan egiten duten eragileekin lankidetzaz jorratu beharko da, gaiak ondo aztertu eta oinarritzeko, ondoren beharrezko aldaketak bultzatzeko.